

**ARBETSUTSKOTTET FÖR PEDAGOGISKT
UTVECKLINGSCENTRUM DALARNA (PUD-AU)****Tid:** 2019-06-11, kl. 9.00-12.00.**Plats:** Haganäs.**Deltagare:** Maria Almqvist, Lärarförbundet, Filippa Bergqvist, PUD, Håkan Elfving, Gagnef, Eva-Lena Embretsen, PUD, Bengt Ericsson, PUD, Ulrika Forssell, Borlänge, Anna-Karin Fändrik, PUD, Catharina Gehlin, Lärarförbundet, Siw Jenssen, HDa, Lars Kratz, Rättvik, Lars Linder, PUD, Mats Lundgren, PUD, Thomas Lövgren, Lärarnas Riksförbund, Karin Nordmark, HDa, Ulf Nyttell, PUD, Johan Sonne, HDa, Inga-Lena Spansk, Mora, Satu Sundström, PUD, Johan Svedmark, Falun, Sofia Walter, HDa, Stefan Weinholz, PUD, Lena Åhman, PUD.

PROTOKOLL

2019-06-11

- 1 **Mötets öppnande**
PUD:s ordförande Inga-Lena Spansk hälsade alla välkomna och öppnade mötet.
- 2 **Dagordningen**
Två övriga frågor anmäldes – se 13. nedan.
Dagordningen godkändes.
- 3 **Val av mötessekreterare**
Satu Sundström valdes till mötessekreterare.
- 4 **Samverkansprojekt: "Förhållningssätt till islamism i klassrummet" (FIK)**
Bengt Ericsson föredrog ärendet.
Inga intresseanmälningar angående Förhållningssätt till islamism i klassrummet har kommit in varför ansvariga är beredda att avskryva det. Projektet har presenterats under både PUD-AU och PUD-Råd, då intresse från några kommuner har uttryckts. Viss förvåning upplevs över att detta inte har resulterat i någon anmälning. Det ger anledning att diskutera hur den här typen av frågor ska hanteras i fortsättningen för att undvika tidsödande och onödigt arbete för flera instanser.
En diskussion fördes om 1) Hantering av projektförslag 2) Det aktuella projektet Förhållningssätt till islamism i klassrummet.
Några synpunkter angående hanteringen:
Tydlighet behövs från Högskolan Dalarna (HDA) internt och gentemot kommunerna.
Som regel initierar ett projekt av till exempel det här slaget en stor process i kommunerna, inte endast vid HDA.
Efter att intresse har visats under en projektpresentation kan andra saker komma att prioriteras i kommunen.
En kontinuerlig kommunikation måste föras med kommunerna - se exemplet försteläraryrket. Den personliga kontakten är viktig.
Utbildningsföretagens färdiga paket diskuterades i relation till ett mera processbaserat sätt att jobba med inbyggd delaktighet och ofta mera hållbart resultat, som HDA företrädare.
Förslag: Intresseanmälan görs i samband med att ett projekt presenteras, inklusive uppgifter som tidsåtgång och kostnad om möjligt. HDA tar därefter kontakt med angiven/angivna kontaktperson(er) i kommun(er). Om kommun(er) väljer att gå vidare ansvarar samtliga parter för att ett processmöte blir av där kontaktperson(er) vid HDA informerar om det fortsatta praktiska förfarandet. Därefter fattas beslut.
När det gäller detta aktuella projekt finns ett underlag. Ulrika Forssell och eventuellt flera återkommer om projektet Förhållningssätt till islamism i klassrummet.
- 5 **Fler vägar till läraryrket**
Projektledare Filippa Bergqvist och Anna-Karin Fänrik redogjorde för att en projektplan finns vad gäller Fler vägar till läraryrket och att de har haft möten med två, Borlänge och Falun, av fyra pilotkommuner. Ett sextiotal svar på enkäten har inkommit men detta material är inte bearbetat. Från Borlänge framfördes att vissa frågeställningar är oklara. Utskick kommer att göras till ämnesgrupperna vid HDA och medel att sökas för att skapa i sammanhanget relevanta kurser. Kontakt har etablerats med Högskolan i Gävle.

Hur ska vi lösa lärarkrisen utan lärare? Korta presentationer hade förberetts under rubriken "Vad vi gör redan idag för att lösa personalbehovet". Idéerna som kommer fram ska matchas mot de resurser som finns inom rubricerat projekt.

Som en inledning konstaterades att obehöriga lärare finns i verksamheten och i viss mån måste detta accepteras och dessa stöttas.

Mora. Utmaningar: 61,4 % behöriga lärare, stor brist inom vissa ämnen som matematik, naturvetenskap och moderna språk, liksom specialpedagoger, fler elever, brist på lokaler och ekonomiskt utmanande läge.

Detta görs: satsning på arbetsmiljön för att behålla lärare, till exempel studiepedagoger som bland annat fungerar som mentorer i 7-9. Man har märkt att lärare stannar i större utsträckning då mera fokus har kunnat läggas på ämnena på grund av denna avlastning men i vissa fall oro inför att tappa mentorskapet. Mer personal har anställts till fritidshemmen. Satsning på ökat administrativt stöd till rektorer har gjorts vilket ger effekt på lärnivå och pensionerade lärare har anställts.

För att locka fler lärare till Mora har en rekryteringsstrategi utarbetats i samverkan med Arbetsförmedlingen där åtgärderna riktar sig också internationellt. Vidare tillämpas det professionsprogram som föreslås i Björn Åstrand's utredning Med undervisningsskicklighet i centrum (SOU 2018:17) och man deltar i Skolverkets satsning på arbetande nätverk, testar små projekt och använder material från Skolverket, så som webb-stöd och Koll på kompetens.

Borlänge. Man jobbar vidare med de projekt som finns varav många är de samma som i Mora. Även här innebär verkligheten ökat elevantal och därmed behov av nya byggnationer. En viktig uppgift är att minska segregationen. Man satsar på ökat stöd till rektorer och stabila elevhälso-team, där en utmaning är att hitta personal till de funktionerna, särskilt specialpedagoger. Man jobbar mycket aktivt med läraraspiranter/Arbetsintegrerad lärarutbildning. Krafttag kommer att tas angående VFU från och med höstterminen 19, särskilt vad gäller handledarutbildning och alldeles särskilt i förskolan. Man jobbar mycket med arbetsmiljöfrågor: chefer och lärare har vidareutbildats, resurser har satsats på friskvård och på att göra kul saker tillsammans. Andra satsningar är kompanjonlärare. Ett samarbete med 2047 Science Centre (tidigare Framtidsmuseet) har slagit väl ut, bland annat genom att processtödjare rekryterar blivande tekniklärare och fortbildar verksamma lärare. Man deltar aktivt i nationella nätverk. När det gäller behörighet jobbar man i Borlänge främst med personal med låg kompetens i socioekonomiskt utsatta områden. En fundering är om man på nationell nivå tar lärarkrisen på allvar.

Gagnef. Man jobbar aktivt med arbetsmiljöfrågor: ledarskap, administrativt stöd, kompetensutveckling för alla kategorier, i teamen var för sig och tillsammans, förstelärarytveckling med HDa, där lärarna är delaktiga. Viss konservatism präglar bygden men arbete pågår kontinuerligt med att utveckla organisationen, till exempel det kollegiala arbetet, hur alla verktyg kan utvecklas och samhörighet uppnås, hitta lagspelet. Där handlar det i grunden om helhetssyn eller bryta upp. Positivt är att lärarna får mera tid för undervisning om andra kategorier anställs i skolan liksom att satsa på VFU-utbildning. Prao riktad mot offentlig sektor har fungerat bra liksom Sommarskola med handledare från gymnasiet åk 2, vilket kan fungera som en rekryteringsväg – dessa behöver fångas upp. Två lärare har rekryterats för att stärka lärare i lärmiljön. Gysam (Gymnasieskolor i samverkan) med elva deltagande kommuner är ett fungerande nätverk. Upplevelsen numera är ny skola varje läsår, nya inspel. I grunden gäller gott ledarskap, fungerande organisation, en god arbetsmiljö vilket bland annat innefattar kompetensutveckling.

Rättvik. Det är svårt att hitta kompetent och lämplig personal vilket gäller hela landsbygden. Det gör att arbetsmiljön är ett problem med överbelastad personal eftersom det gör det komplicerat att satsa på tidskrävande kompetensutveckling och kollegialt lärande. Det är viktigt att satsningen på statliga likvärdighetsbidrag stötts.

Falun växer vilket är en stor utmaning. Större förskolor byggs och i grundskolan ses strukturen över. Fokus ligger på det inre arbetet, att stötta processer, bygga ut elevhälsan, bland annat att decentralisera närvaron av psykologer, färdigställa nytt VFU-avtal, stärka Prao, stötta SYV. Läraraspiranter/Arbetsintegrerad lärarutbildning är motorn vad gäller rekryteringar, där man marknadsfört mycket aktivt bland annat genom att informera Skolchefsföreningen och hoppas på ännu större intresse. Dock behövs en dialog nationellt. Via Gysam finns Gysamnet språk, där Falun och Borlänge deltar vad gäller modersmålsundervisning vilket växer. Förstelärarna är en strategiskt viktig grupp, som stötts. En HR-specialist stöttar rektor och andra arbetsledare för att sänka sjuktalen. Sammantaget satsas på samhörighet, lagkänsla.

Sammanfattningsvis återkommer fokus på arbetsmiljö genom satsningar på organisation, kompetensutveckling, teamarbete och anställning av stöttande personal, med relevant utbildning eller utan. Ett exempel bland flera är det pedagogiska stödteamet bestående av två lärare, som vägleder om hur man kan stötta varandra i ordinarie drift – se Gagnef ovan. Dessa tjänster är attraktiva.

6

PUD-riksdag

Sofia Walter föredrog angående planeringsläget.

Både utbildningsminister Anna Ekström och Björn Åstrand, särskild utredare och dekan för Lärarutbildningsnämnden vid Karlstads universitet, har preliminärt tackat ja till att delta i PUD-riksdagen den 29 april 2020. Lokal är bokad. Nästa steg i planeringen gäller dimensioneringen.

PAUS

7

Utbildning av fritidspedagoger/lärare i fritidshem

Bengt Ericsson föredrog angående samarbetet med Högskolan i Gävle (HiG) om utbildning av fritidspedagoger. HiG har inte meddelat hur många från Dalarna som har sökt till fritidspedagogutbildningen. Vad gäller den arbetsintegrerade varianten måste HiG utreda detta i den egna organisationen, bland annat om en sådan skulle kunna förläggas till HDa. Information om detta kommer att ges under PUD-AU den 27 augusti.

Från fackligt håll framfördes att benämningen numera är lärare i fritidshem.

Alla huvudmän uppmanades att se över behovet av lärare i fritidshem i respektive kommun.

8

SOoL – att bygga en utvecklingsorganisation

Ulf Nytell och Eva-Lena Embretsen föredrog angående det försteläraryrkesprojekt som initierats av SOoL (Styrning, organisation och ledning) med målsättningen att bidra till en attraktiv arbetsmiljö för att rekrytera och behålla personal i skolan samt för det nätverk för förstelärare som organiseras av Skolverket.

I försteläraryrkesprojektet, där utvecklingsarbete sker i kombination med forskning, jobbar man i tre steg: kartläggning, Best practice, att stärka och träffas tre gånger per termin under tre terminer.

Eva-Lena och Stefan Weinholz är licentiander inom SOoL och forskar om bland annat försteläraryrkesroll. Den kompetens de och doktoranden Malin Kronqvist Håård därigenom bygger upp är viktigt bland annat inför en eventuell ansökan om att få ge Rektorsprogrammet.

Eva-Lena kommenterade att det på vissa ställen har visat sig att försteläraren hamnar så att säga utanför cirkeln; de kan ha svårt att ta sig in för att uppdraget inte är tydligt formulerat. Erfarenheterna hittills verkar peka på att det är lättare att rekrytera och behålla personal då arbetet sker i team med kontinuerlig utveckling som ett viktigt mål. Detta är i linje med vad Skollagen säger där utbildning och utveckling står i fokus. Självklart måste en driftsorganisation finnas för att verksamheten ska fungera och därmed utveckling kunna ske.

Mats Lundgren kommenterade slutligen att flera erfarenhetsgrundade publikationer kommer att ges ut, bland annat en antologi med tioalet medverkande.

SOoL kommer att kontinuerligt fortsätta rapportera om sin verksamhet under PUD-AU och PUD-Råd.

- 9 **Utbildning av barnskötare**
Bengt Ericsson redogjorde för att 18 personer i Borlänge och fem-sex personer i Säters kommun kommer att delta i uppföljningsutbildning av barnskötare. Kontraktsskrivning förestår och studieplaner är klara inom kort. Gagnef, Malung-Sälen, Mora, och Vansbro har uttryckt intresse för utbildningen framöver.
- 10 **De arbetsintegrerade lärarutbildningarna**
Anna Karin Fändrik och Lars Linder föredrog ärendet.
Det möte som arbetsgruppen för modellvård skulle ha haft den 28 maj är flyttat till den 8 augusti.
Karlstads universitet och Mälardalens högskola lägger (tillfälligt) ner sina arbetsintegrerade lärarutbildningar och vid Högskolan i Gävle pågår diskussioner. Svårigheter är bland annat för få sökande, bristande kontakt mellan lärosäte och skolhuvudmän och vulgärtolkningar av den lön som den studerande erhåller vilket resulterar i ifrågasättanden. Konstaterades att en framgångsfaktor för HDa:s del är att fackliga representanter har funnits med från början och bidragit till att fungerande avtal har kunnat utformas.
Till KPU-varianten är endast få antagna hittills men detta är inte helt klart. När det gäller söktrycket till den ordinarie grundlärarutbildningen liksom till VAL är det inte påverkat av den arbetsintegrerade utbildningen.
Ett internt möte kommer att hållas vid HDa den 13 augusti. Intryck hittills ska diskuteras utifrån den följeforskning Jörgen Dimenäs har utfört. Dessutom ska beslutas om eventuell nationell konferens.
Rapport om detta kommer att ges under PUD-AU den 27 augusti.
- 11 **Partnerskolor**
Datum för sista ansökning.
Sofia Walter informerade om att den 7 oktober är sista datum för ansökan om att bli partnerskola eller –förskola. Därefter är projektet slut. Utvärdering kommer att göras våren 2020.
Information och ansökningsformulär:
<https://www.du.se/sv/Samverkan/pud/partnerforskolor-och-partnerskolor/>.
Sofia informerade också om I vetenskapens värld den 29 oktober på HDa med tema bildning. Målgrupper är lärare, studenter i lärarutbildningarna, lärarutbildare. Information och inbjudan bifogas protokollet.
- 12 **Skolforskningsfonden**
Bengt Ericsson föredrog och en diskussion följde om nästa års ansökan till Skolforskningsfonden med anledning av att inga ansökningar inkommit detta år. I nuläget ansöks om planeringsmedel senast sista oktober

och om projektmedel senast sista februari. Nya direktiv skulle kunna utarbetas inför höstens omgång. 3 miljoner kronor finns i potten.

Ett förslag framfördes om en modell där processen kring en (gemensam) forskningsinsats startar med någon typ av forskningscirkel och då föra över medel från projektmedel till planeringsmedel, ca 100 000:-. Detta eftersom identifieringen av relevant forskningsområde ska få ta den tid som behövs och på detta sätt blir en del i en utvecklingsprocess och ökar relevansen. Även skulle man komma närmare ambitionen att skola och forskare jobbar tillsammans och bort från forskningen som närmast en utbildningsinsats. Det sätt på vilket man arbetar inom projektet Samverkan för bästa skola (SBS) med ökad professionalitet och bättre resultat i skolan som mål genom processinriktad metod kan vara en förebild. Mats Lundgren skulle kunna bidra med stöd om vad som är metodiskt möjligt att göra.

Den forskning som initieras av Skolforskningsforskningsinstitutet nämndes, med brist på upplevd delaktighet från informanternas sida och därmed låg relevans och spridningseffekt.

Från kommunalt håll framfördes att den föreslagna modellen skulle stärka infrastrukturen. Dessutom poängterades från både huvudmannahåll och lärar-/fackligt håll att den möjlighet till skolutveckling som Skolforskningsfonden ger är okänd på många håll i kommunerna.

Vidare diskuterades rollen som ett slags mäklare, den som identifierar (gemensamma) frågeställningar och förmedlar kontakter.

Vidare framfördes att ansökningsprocessen bör förenklas för att spara tid och ge möjlighet att lägga mer tid på själva forskningen.

Konkret presenterades ett förslag om VFU som forskningsområde, vilket är en angelägenhet för samtliga kommuner och HDa, då nu ett nytt avtal ska formuleras.

Diskussionen avslutades med att ordförande konstaterade att frågor finns liksom medel. För att komma vidare är ett förslag att skicka en fråga ut till lärare och till relevant personal vid HDa om vad dessa anser vara de tre viktigaste frågorna att beforska i skolan. Fortsatt diskussion sker under kommande PUD-AU.

13

Övriga frågor

Mälardalens högskola erbjuder en SYV-utbildning. Information har gått ut och bifogas detta protokoll.

PUD:s ekonom Siw Jenssen avtackades för sitt mångåriga och mycket förtjänstfulla arbete.

14

Mötets avslutande och nästa möte.

Nästa möte i PUD-AU är tisdagen den 27 augusti i Selma på HDa.

Ordförande avslutade mötet och tillönskade alla en skön sommar.

Därefter vidtog lunch.

Satu Sundström
Sekreterare

Bengt Ericsson
Justerafe

I vetenskapens värld

Välkomna till en heldag som går i **bildningens** tecken! Dagen kommer både att bidra till bildning och att diskutera bildning.

BILDNING är ett av förskolans och skolans viktigaste uppdrag i strävan att fostra demokratiska medborgare och bidra till barns och elevers personliga utveckling.

Kanske har förskol-/lärarkårens bildning och arbete för bildning under ett antal år kommit i skymundan av kunskapskrav, checklistor och matriser? Gäller det kanske i så fall också lärarutbildningen?

Vad menar vi när vi talar om bildning? Varför är bildning så viktigt och vad krävs för att vi tillsammans ska få fart på våra egna och våra elevers och studenters bildningsresor? Det är dags att lyft blickarna!

Datum: tisdag 29 oktober 2019 kl. 10-16.10

Målgrupp: lärare från förskola till gymnasium, studenter på lärarutbildningarna, lärarutbildare på HDa.

Lokal: Högskolan Dalarna, Fö 6

Fika ingår i anmälningsavgiften, men inte lunch. Vid HDa finns möjlighet att äta lunch på högskolans restaurang Vildgåsen, på Scandic eller på Lugnetkyrkan. Är ni en stor grupp som ska äta tillsammans så rekommenderar vi att ni kontaktar restaurangen och bokar in er i förväg.

Kostnad: 150 kronor per deltagare. Anmälan är bindande men inte personlig

Länk till anmälan: <https://axacoair.se/go?VY1x0Rc0> Sista anmälningsdag 30/9. Begränsat antal platser.

Program		
10.00-10.20	Inledning	
10.20-10.45	Bildning- nyckel till en lycklig framtid?	Jan Morawski
10.50-11.15	Om viljan till kunskap	Madeleine Michaelsson
11.20-11.50	Religion - från privatsak till politisk kraft.	Tomas Axelson
11.50-12.45	Lunch	
12.45-13.15	Rörelsebildad – är det något att vara och något man kan bli? Om hälsa, fysisk aktivitet, lärande och kunskap	Gunn Nyberg
13.20-13.45	Om makt, demokrati och presidenter	Thomas Sedelius
14.00-14.25	Digital kompetens- förutsättning eller motsättning för bildning och demokrati?	Marit Nybelius
14.25-14.50	Fika	
14.50-15.15	Bildningsfrågan och marknadssamhället	Bo G Jansson
15.20-16.10	Fråga FaLun(d). Paneldiskussion	Programledare: Göran Morén

Se sid 2: Ord om bildning

Ord om bildning

”Den bästa självhjälpen är trots allt bildning, det är genom den som vi lär oss att förhålla oss både kritiskt och öppet till tillvaron, att se sammanhang och samband – och att genomskåda desinformation. En bildad människa kan se skillnad på tyckande och kunnande, och kombinera respekt för det senare med insikten att inte ens experter alltid har rätt.”

Lisa Irenius, SvD, 27/8 2016

”...det handlar alltså om att kunna möta och mötas, att utifrån den egna tillhörigheten kunna studera andra för en själv nya eller främmande företeelser, tankesätt eller kulturer. Det handlar också om att kunna skifta perspektiv, klä sig i den andres kläder och att kritiskt kunna studera sin egen tillhörighet på avstånd. En grundläggande del av denna kunskap och bildning blir då att kunna föra dialog. Dialog förstås då som att öppna sig för andra tolkningar genom att sätta sin egen på spel. Att tillfälligt lämna sin tidigare förståelse av den sak som diskuteras och lyssna sig till andras tolkningar. Men, att äga förmåga till dialog innebär naturligtvis inte att man nödvändigtvis alltid kommer till en förståelse för och acceptans av det nya, det främmande, eller till det oväntade eller oönskade.

Att utveckla en förmåga till dialog kräver också att vi utvecklar vår flexibilitet, vår öppenhet, nyfikenhet, vårt kritiska tänkande, vår tolerans, samarbetsförmåga och förmåga till empati.

Med ett huvudsakligt fokus, i ungdomsskolan och i vuxnas lärande, på den praktiska klokheten, bildningen, har vi också förutsättningar att utveckla ett samhälle med starka, självständiga, handlingskraftiga och samarbetsförmögna medborgare, ett samhälle väl skickat att överleva och utvecklas i en globaliserad och snabbt föränderlig värld.”

Ingemar Svensson, Re:flex, 31/5 2010

”Men bildning är lyckligtvis icke blott kunskap om fakta, utan enligt en ypperlig paradox: »det, som är kvar, sedan vi glömt allt, vad vi lärt»”.

Ellen Key. Barnens århundrade. Själamorden i skolorna, s.121. År 1900

Bildning

Den moderna bildningstanken har djupa rötter i västerländsk idéhistoria men växte fram med kraft kring sekelskiftet 1800 i Tyskland och förknippas kanske främst med filosofen Wilhelm von Humboldt och hans lansering av begreppet Bildung. Humboldt och andra nyhumanister lyfte fram ett bildningsideal som till skillnad från en instrumentellt målinriktad yrkesutbildning förespråkade fri utveckling av personliga anlag och förmågor i en öppen process utan givet slutmål.

Bildning i en Humboldtisk betydelse handlar om att utveckla ett självständigt kritiskt tänkande och samtidigt en utveckling av hela personen som innefattar såväl tänkande som moraliskt omdöme och känslor. Trots betoningen på frihet och öppenhet gör dock Humboldt ingen hemlighet av att bildningsprocessen syftar till att forma ”sedliga människor och goda medborgare” som ser till det universella och allmänmänskliga snarare än till sina egna egoistiska intressen och önskningsar.

Ur Pedagogiska magasinet, 2017